

Inauguracja jubileuszu 60-lecia toruńskiej archiwistyki

Marlena Jabłońska

Jubileusze, rocznice, miesięcznice – towarzyszą nam od zarania, obchodzimy je z dumą i nieukrywaną radością, szczególnie jeśli dotyczą wydarzeń dla nas miłych. Sprawiają, że czas zatrzymuje się na chwilę i pozwala obejrzeć się za siebie, zmusza do refleksji i podsumowań, zachęca do snucia planów i wyznaczenia horyzontu przyszłości, określenia priorytetów i wytyczenia punktów odniesienia. Malkontenci mówią jednak, dzień jak co dzień, przychodzi i odchodzi. Jakakolwiek celebrowanie to strata czasu, energii i pieniędzy. Po wielkim otwarciu, górnolotnych słowach, pięknych gestach pozostaje tylko kruche wspomnienie. Takie podejście nie jest nam obce, nie motywuje, nie zachęca do wyteżonej pracy, zasmuca. Jest to jednak podejście niewłaściwe i raczej sporadyczne niż nagminne. Jubileusz, bez względu na to jakiej wagi, to wyborna okazja do zaznaczenia swojej obecności, wykrzyczenia światu, że to my tu i teraz jesteśmy, pokazania tego co robimy, co za nami, a co przed nami, dokąd zmierzamy. To arcyważny moment budowania własnej tożsamości, określenia przynależności, pewnej identyfikacji czy wreszcie poczucia wspólnoty. Obchody rocznicowe mają zatem swą wartość wewnątrz instytucji, ale olbrzymia jest także ich waga w wychodzeniu na zewnątrz, w budowaniu dobrych relacji z otoczeniem zewnętrznym, z tymi, którzy na co dzień są poza strukturą jubilata. Tę prawidłowość już dawno odkrył świat biznesu, wykorzystując kalendarz rocznic w wielu kampaniach. Być może spowodowało to pewien przesyt, pewnego rodzaju zmęczenie adresatów. Jednakże każda rocznica, każde obchody są inne, bardzo osobliwe, specyficzne i niepowtarzalne dla ich organizatorów.

W roku 2011 toruńska archiwistyka obchodzi swój jubileusz, jubileusz piękny i okrągły, 60-lecia powołania Katedry Archiwistyki i Nauk Pomocni-

czych Historii na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu i uruchomienia specjalizacji archiwistycznej na kierunku historia. Dokładnie 1 czerwca 1951 r. Senat naszego uniwersytetu podjął uchwałę o utworzeniu nowej katedry, którą powierzył Ryszardowi Mienickiemu, i kształceniu w Toruniu kadr dla odradzającej się po zgliszczach II wojny światowej sieci archiwów państwowych.

Inauguracja roku jubileuszowego odbyła się 1 czerwca 2011 r. w gmachu Biblioteki Uniwersyteckiej, choć przygotowania do obchodów trwały już od października poprzedniego roku. Na jednym ze spotkań zakładów archiwistycznych Instytutu Historii i Archiwistyki (Zakładu Archiwistyki, Zakładu Zarządzania Dokumentacją i Informacji Archiwalnej oraz Zakładu Źródłoznawstwa i Edytorstwa) podjęto decyzję o organizacji obchodów, przyjęto wstępny ich program, podzielono obowiązki, zaproponowano składy komitetów i patronaty. Przewodniczącą komitetu organizacyjnego została prof. dr hab. Halina Robótka, a jego członkami: prof. dr hab. Jacek Wijaczka, prof. dr hab. Janusz Tandecki, dr hab. Wiesława Kwiatkowska, prof. UMK, oraz dr hab. Wanda K. Roman, prof. UMK, dr hab. Waldemar Chorążyczewski, prof. UMK, dr Agnieszka Rosa, dr Marlena Jabłońska i mgr Paulina Bunkowska. Zdecydowano, że obchody trwać będą cały rok. Inauguracja nastąpi 1 czerwca podczas pierwszego dnia IV konferencji z cyklu Wiosenne Spotkania Archiwalne zatytułowanej „Zarządzanie archiwami i dokumentacją”, organizowanej cyklicznie przez Zakład Zarządzania Dokumentacją i Informacji Archiwalnej i Instytut Historii i Archiwistyki UMK. Następnie na 3–4 września 2011 r. zaplanowano zjazd absolwentów toruńskiej archiwistyki w ramach Jesiennych Powrotów. Na 16 listopada zaplanowano konferencję poświęconą podręcznikom archiwalnym, organizowaną już cyklicznie przez Stowarzyszenie Archiwistów Polskich Sekcją Edukacji Archiwalnej oraz Instytut Historii i Archiwistyki UMK. Dzień później odbędzie się dwudniowa konferencja z cyklu Toruńskie Konfrontacje Archiwalne, pt. „Archiwistyka między różnorodnością a standaryzacją”, której organizatorem, już po raz trzeci, będzie Zakład Archiwistyki i Instytut Historii i Archiwistyki UMK. Elementem towarzyszącym wszystkim imprezom miała być okolicznościowa wystawa oraz publikacja zbierająca dorobek naukowy i dydaktyczny pracowników toruńskiej archiwistyki na przestrzeni tych 60 lat. Na kolejnych roboczych spotkaniach informowano o postępach prac i rozwiązywano bieżące problemy. Jedno było pewne, rok 2011 miał być rokiem toruńskiej archiwistyki.

Pierwsze zadanie przypadło piszącej te słowa. Było to ogłoszenie konkursu na logo obchodów jubileuszowych. Zadanie wydawało się dość trudne, zważywszy na fakt, iż nie dysponowaliśmy żadnymi materialnymi nagrodami.

Jedyne co mogliśmy zaoferować w zamian, poza naszą wdzięcznością, to zapewnienie, iż nazwisko autora będzie publikowane wszędzie tam, gdzie wykorzystywać będziemy logotyp. Do konkursu przystąpiło 5 autorów, którzy zgłosili 17 prac. W drodze tajnego głosowania przeprowadzonego wśród pracowników 7 grudnia 2010 r. wybrano projekt Konrada Skiby, projekt, który stał się logotypem obchodów.

Zależało nam też na tym, ażeby nasz jubileusz zaistniał w Internecie. Równocześnie z pracami nad logo toczyły się prace nad stroną internetową jubileuszu, która jest dostępna pod adresem www.jubileuszarchiwistyki.umk.pl. Jej autorem, od strony technicznej, jest mgr Krystian Chyrkowski z Instytutu Historii i Archiwistyki, a za część merytoryczną i administracyjną odpowiada Marlena Jabłońska. Mgr Dorota Drzewiecka założyła i prowadzi profile jubileuszowe na dwóch najpopularniejszych w Polsce portalach społecznościowych Facebook i Nasza Klasa.

Organizacja cyklu imprez nie byłaby możliwa bez wsparcia materialnego z zewnątrz. Prowadzone były zatem rozmowy z potencjalnymi sponsorami. Zadanie to realizowały: dr Agnieszka Rosa, mgr Dorota Drzewiecka i mgr Katarzyna Peplowska. Praca nie była łatwa, jednak do współpracy udało się pozyskać takie firmy jak: Trol InterMedia sp. z o.o. sp. k., ELO Digital Office sp. z o.o., Ksi.pl Kompleksowe Systemy Informacyjne sp. z o.o. oraz Beskid Plus. Dzięki staraniom przewodniczącej komitetu organizacyjnego prof. dr hab. Haliny Robótki patronat honorowy nad obchodami objęli: Marszałek Województwa kujawsko-pomorskiego Piotr Całbecki, Prezydent Miasta Torunia Michał Zaleski oraz JM Rektor UMK prof. dr hab. Andrzej Radziwiński. Zaproszenie do komitetu honorowego natomiast przyjęli: prof. dr hab. Andrzej Radziwiński, Rektor UMK, ale i absolwent toruńskiej archiwistyki, dr Sławomir Radoń, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych, który niestety zmarł 15 lutego 2011 r., a patronatu podjął się jego następca dr Andrzej Biernat, następnie dr hab. Jarosław Poraziński, prof. UMK, Prezes Stowarzyszenia Archiwistów Polskich, oraz prof. dr hab. Andrzej Tomczak, nestor polskiej archiwistyki. Za kontakty z mediami odpowiedzialna została dr hab. Wanda Krystyna Roman, prof. UMK, której udało się namówić do współpracy „Głos Uczelni”, „Archiwistę Polskiego”, Radio PIK oraz TV Toruń. W organizację jubileuszu zaangażowali się także: Wydział Nauk Historycznych, Instytut Historii i Archiwistyki, Stowarzyszenie Archiwistów Polskich oraz Studenckie Koło Naukowe Archiwistów przy UMK.

Na obecnym etapie obchodów podsumować można dwa pierwsze wydarzenia: otwarcie jubileuszu i wystawy oraz konferencję Wiosenne Spotkania Archiwalne IV. Na pozostałe uroczystości przyjdzie czas, a ocena całego

jubileuszu znajdzie się zapewne w przyszłorocznym numerze „Rocznika Toruńskiego”.

Jak już wspomniano, 1 czerwca 2011 r. w Bibliotece Uniwersyteckiej UMK w Toruniu odbyło się uroczyste otwarcie obchodów jubileuszu 60-lecia powołania Katedry Archiwistyki i Nauk Pomocniczych Historii i uruchomienia specjalizacji archiwistycznej na kierunku historia. Rolę gospodyni uroczystości pełniła przewodnicząca Komitetu organizacyjnego prof. dr hab. Halina Robótka i to ona otworzyła obchody. W swym przemówieniu w kilku zdaniach przybliżyła powód spotkania, zwróciła uwagę na wymiar naukowy, dydaktyczny i organizacyjny jubileuszu. Powitała wszystkich zebranych, dziękując za przyjęcie zaproszeń. W sposób szczególnie powitała wszystkich tych, którzy bezpośrednio lub pośrednio zaangażowali się w inaugurację jubileuszu, wymieniając z imienia i nazwiska członków komitetów, patronów, sponsorów, współorganizatorów, władze regionu, miasta i uczelni, obecnych i byłych pracowników, przedstawicieli instytucji i organizacji współpracujących z toruńską archiwistyką i wszystkich tych, którzy ją wspierają. Podziękowała tym, bez których nie byłibyśmy w tym miejscu, w którym jesteśmy, i nie osiągnęlibyśmy tak wiele.

Następnie przyszedł czas na gratulacje, życzenia i refleksje. Była mowa o ugruntowanej pozycji toruńskiego ośrodka w środowisku archiwalnym, o sukcesach absolwentów, o unikatowym kierunku studiów, o dobrej merytorycznej współpracy. Ale były też słowa o odejściu na emeryturę, fryzjerze, nożyczkach i grzebieniu. Słowa szybko zdeprecjonowane, obrócone w żart, ale i dobrze zapamiętane, także przez gości jubileuszu.

Drugim punktem inauguracji jubileuszu było otwarcie wystawy. Przygotowanie wystawy powierzono doktorom: Robertowi Degenowi i piszącej te słowa. Autorom zależało na tym, ażeby opowiedzieć historię toruńskiej archiwistyki w sposób symboliczny, zaznaczając najważniejsze dla jej rozwoju wydarzenia. Wybrali ich 7, jedno na każde dziesięciolecie: 1) przyjazd Ryszarda Mienickiego do Torunia – 16 listopada 1945; 2) utworzenie Katedry Archiwistyki i Nauk Pomocniczych Historii – 1 czerwca 1951; 3) powstanie Zakładu Archiwistyki – 1 stycznia 1968; 4) ukazanie się drukiem rozprawy *Archiwistyka – przedmiot, zakres, podział* – 6 maja 1972 (data podpisania umowy wydawniczej); 5) ukazanie się drukiem podręcznika *Archiwistyka* – 2 maja 1989; 6) I Ogólnopolskie Seminarium Komputerowe: „Problemy modelu opisu informacyjnego archiwów” – 5 czerwca 1992; 7) uruchomienie unikatowego kierunku studiów archiwistyka i zarządzanie dokumentacją – 10 lutego 2006. Wydarzenia te próbowano przedstawić na szerokim tle, umiejscawiając je wśród wydarzeń ze świata polityki, kultury, nauki, sztuki, które miały miej-

sce tego konkretnego dnia na świecie, w Polsce, w regionie czy w samym Toruniu.

Wystawa była wystawą posterową. Każdy z posterów stylizowany był na stronę z gazety, gdzie wzrok przykuwał artykuł dotyczący danego wydarzenia. Obok umieszczone zostały reprodukcje artykułów prasowych z różnych czasopism wychodzących tego konkretnego dnia. Uzupełnieniem posterów były aranżacje przestrzenne. Pierwszą z nich był wieszak z zawieszonym paltem i kapeluszem wraz ze stojącą obok walizką – symbolizujące człowieka w podróży. Przy posterze z 1951 r. zaaranżowano symboliczny warsztat pracy pierwszych toruńskich wykładowców archiwistyki. Umieszczono tam maszynę do pisania, rękopis pamiętnika Ryszarda Mienickiego, przekład holenderskiego podręcznika i pierwsze numery „Archeionu”. Na posterze z 1968 r. można było przeczytać artykuł pt. „Powstaje Zakład Archiwistyki”, a obok niego postawiono szafę z szufladami katalogu kartkowego, gdzie każda szuflada opatrzona datą symbolizowała jeden rok z 60 lat działalności toruńskiej archiwistyki. Na szufladach z lat 1968, 2001, 2006, 2009 umieszczono nazwy zakładów i pracowni, które w danym roku zostały utworzone. Z szuflad natomiast wyglądały czerwone karteczki z nazwiskami pracowników, którzy w danym roku zostali przyjęci do pracy. Podczas otwarcia wystawy jej autorzy zorganizowali minikonkurs, który polegał na odgadywaniu, kto i kiedy został pracownikiem toruńskiej archiwistyki. Poster z roku 1972 wzbogacono aranżacją zamkniętą w szklanej gablocie. Do niej bowiem włożono przykłady różnorodnej dokumentacji, którą spotkać można w archiwach, od akt po płyty i kasety, poprzez mapy, fotografie i dokumentację techniczną. Na tej dokumentacji położono egzemplarz książki prof. Bohdana Ryszewskiego, pokazując jak niełatwym zadaniem jest określenie, chociażby w tym wymiarze, przedmiotu, zakresu i podziału archiwistyki. W kolejnych gablotach znalazły się natomiast publikacje, które ściśle wiązały się z tematyką wybranego wydarzenia i nawiązywały do treści posteru.

Wart wyróżnienia jest jeszcze poster tytułowy, który otwierał wystawę i zapraszał do jej obejrzenia. Otóż tłem do umieszczenia logo obchodów jubileuszowych były nazwiska i imiona wszystkich absolwentów toruńskiej archiwistyki z lat 1951–2010, w układzie chronologicznym. Zamysł był taki, by można było się na tym plakacie odnaleźć. Nie było to łatwe zadanie, ale realne i wysoce satysfakcjonujące.

Otwarcie jubileuszu kończyła uroczysta kolacja w foyer Auli UMK.

Następnego dnia miejsce miała część merytoryczna konferencji z cyklu Wiosenne Spotkania Archiwalne pt. „Zarządzanie archiwami i dokumentacją”. Referat inauguracyjny wygłosiła prof. dr hab. Halina Robótka, która

przedstawiła istotę zarządzania zasobem archiwalnym i archiwami w kontekście przyjętej strategii rozwoju archiwów państwowych. Następnie dr Andrzej Biernat, p.o. Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, zapoznał zebranych z problemami zarządzania siecią archiwów historycznych. Dr hab. Jarosław Poraziński, prof. UMK, wieloletni dyrektor Archiwum Państwowego w Toruniu, omówił zagadnienia związane z zarządzaniem archiwum jako instytucją, nawiązując także do nowej strategii rozwoju. Jako kolejna wystąpić miała dr Halina Dudała, jednak z przyczyn zdrowotnych nie mogła przyjechać. Zastąpił ją dr Wojciech Schäffer, który przedstawił referat traktujący o zarządzaniu archiwum kościelnym na przykładzie Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach. Po przerwie zebrani poznali formalnoprawne i organizacyjne aspekty zarządzania zasobem archiwalnym Instytutu Pamięi Narodowej. Przedstawił je w sposób bardzo precyzyjny dr Rafał Leśkiewicz, p.o. dyrektora Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów IPN. Inny charakter, jednak równie interesujący, miały dwa kolejne wystąpienia. Dariusz Greń omówił kwestie związane z zarządzaniem zasobem archiwalnym archiwum bieżącego Agencji Nieruchomości Rolnych, a dr Hanna Krajewska przedstawiła najważniejsze zagadnienia z zakresu zarządzania zarówno personelem, jak i zasobem archiwów nauki. Ostatnią część konferencji poświęcono trzem zagadnieniom. Po pierwsze, Henryk Krystek, dyrektor Archiwum Państwowego w Poznaniu, spojrzął na kwestie związane z zarządzaniem dokumentacją przez pryzmat wdrażania systemu kontroli jakości. Po drugie, dr Robert Degen skupił się nad instrukcją kancelaryjną, która zdaniem autora powinna być narzędziem w zarządzaniu dokumentacją, narzędziem sprawnym, funkcjonalnym, jednoznacznym i przejrzystym. I po trzecie, mgr Dorota Drzewiecka podzieliła się ze słuchaczami swoimi przemyśleniami związanymi z informatyzacją procesu zarządzania dokumentacją współczesną, wskazując na najważniejsze cechy dobrze funkcjonującego systemu.

Prof. dr hab. Halina Robótka podsumowała konferencję, podziękowała referentom za przygotowanie ciekawych wystąpień, uczestnikom za skorzystanie z zaproszenia i duże zainteresowanie podjętą tematyką, a także zaprosiła do wzięcia udziału w kolejnych imprezach w ramach obchodów jubileuszu 60-lecia toruńskiej archiwistyki.